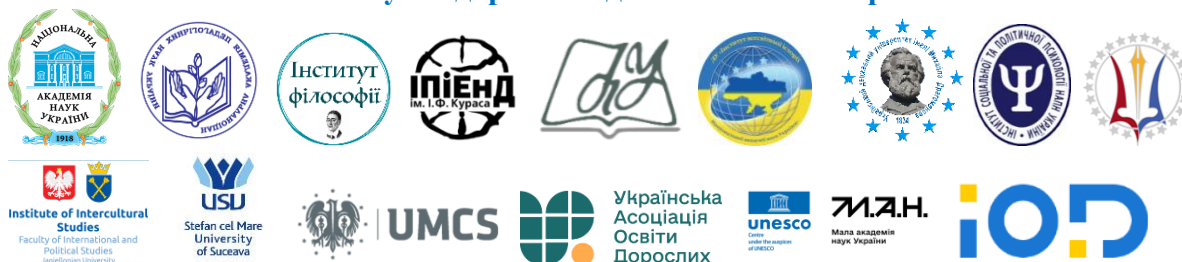

Національна академія наук України
Національна академія педагогічних наук України
Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України
Інститут політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України
Інститут історії України НАН України
Інститут всесвітньої історії НАН України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України
Інститут міжкультурних студій Факультету міжнародних і політичних студій
Ягеллонського університету в Кракові (Польща)
Сучавський університет «Штефан чел Маре» (Румунія)
Інститут педагогіки Університету Марії Кюрі-Складовської в Любліні (Польща)
Громадська спілка «Українська асоціація освіти дорослих»
Національний центр «Мала академія наук України»
Інститут обдарованої дитини НАПН України

МАТЕРІАЛИ

*VII Міжнародної міжгалузевої
науково-практичної онлайн-конференції*
**«Культура, наука, освіта:
смісложиттєві цінності
в сучасних умовах»**
25–31 березня 2026 року
*в межах XVII Міжнародної виставки
«Сучасні заклади освіти – 2026»*

Київ
2026

DOI <https://doi.org/10.63437/978-617-7734-51-1-2026-1736>

УДК 17.022.1:316.7:316.48:37.013

К90

К90 **Культура**, наука, освіта: смисложиттєві цінності в сучасних умовах : матеріали VII Міжнародної міжгалузевої науково-практичної онлайн-конференції (Київ, 25–31 березня 2026 року). / Упоряд. Л. І. Ткаченко, В. М. Шульга. – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2026. – 1 736 с.

ISBN 978-617-7734-51-1

До збірника увійшли статті й тези учасників VII Міжнародної міжгалузевої науково-практичної онлайн-конференції «Культура, наука, освіта: смисложиттєві цінності в сучасних умовах», що відбулася в межах XVII Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2026», у яких автори висвітлюють питання: цінності миру vs цінностей війни; аспекти розвитку українського соціуму як суб'єкта міжнародної спільноти; чинники розвитку суспільства та завдання його розвитку; актуалізацію філософських, соціальних і освітніх проблем у час невизначеності; національні й міжнародні освітні тренди розвитку особистості.

Видання рекомендовано для науковців, керівників і представників закладів освіти, інститутів післядипломної освіти, педагогічних працівників усіх ланок системи освіти.

Статті подано в авторській редакції (збережено авторські мову й граматику). Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела тощо.

УДК 930.2+316.3/323.1+37.01/.02/.06

Корсун В. В. Психологічні особливості розвитку стресостійкості працівників соціального захисту в умовах сучасних кризових викликів.....	817
Кору́ма Ю. В. Як освіта формує особистість: національні та світові тренди	823
Корякін О. О. Мікшування як перформанс у контексті сучасних трендів у мистецькій освіті.....	830
Костюк О. М. Українські народні казки як засіб формування національно-патріотичних цінностей учнів початкової школи	840
Красота І. В. Базова загально-військова підготовка громадян в умовах російсько-української війни за незалежність України.....	844
Крат А. М. STEAM-освіта як міжнародний тренд розвитку особистості: досвід бізнес-тренінгу та менторства.....	847
Крищук Л. В. «Дитинство без кордонів – dzieciństwo bez granic»: досвід реалізації міжнародного культурно-освітнього проєкту	849
Кріль Ю. В., Московченко Н. О. Освітній потенціал волонтерської діяльності у формуванні громадянської компетентності здобувачів освіти	856
Кропочева Н. М. Освітнянські бібліотеки як інституції формування ціннісних орієнтирів в сучасних умовах	862
Кукота К. Г. Літні освітні програми як засіб подолання навчальних прогалин та розвитку особистості учнів	867
Кулініч О. Б. Мотиваційний рефреймінг: інструменти перетворення «недоліків» на унікальні ресурси	870
Лебедик Л. В. Освітні тренди розвитку особистості майбутнього психолога.....	878
Ленда І. Г. Формування інклюзивної культури в ЗЗСО (на прикладі Дніпровської гімназії № 87)	887
Лисенко Г. І. Роль та місце історико-освітніх досліджень у системі національної безпеки України	891
Листопад О. А., Листопад Н. Л. Ціннісні орієнтири освітніх трендів Європейського Союзу та можливості їхнього впровадження в Україні.....	898
Литвиненко А. М. Ефективний цифровий навчальний контент для розвитку особистості на уроках англійської мови	909
Ліскевич А. М. Екологічне волонтерство як чинник розвитку громадянського суспільства	912
Лозова О. В. Психологічні детермінанти формування резильєнтності особистості в освітньому STEM-середовищі.....	918
Луганцова Є. А. Формування ключових компетентностей здобувачів освіти засобами перевернутого класу в сучасному освітньому просторі.....	923

8. Чухліб Т. Яку історію повинні вчити діти у 5-му класі? Чорноморська минувщина. Одеса, 2020. Вип.15. С.139 - 148.
9. Galyna Lysenko. Features of training of vocational education teachers in Germany // «ScienceRise: Pedagogical Education». 2022. №3(48). P. 37-43. DOI: https://journals.urau.ua/sr_edu/article/view/257349

Листопад О. А.,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри дошкільної педагогіки,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»,
lystopad.oa@pdpu.edu.ua

Листопад Н. Л.,
кандидат педагогічних наук, викладач дошкільних дисциплін,
Комунальний заклад «Одеський педагогічний фаховий коледж»,
natasha.listopad@gmail.com

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ ОСВІТНІХ ТРЕНДІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХНЬОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. Здійснено аналіз ціннісних орієнтирів сучасних освітніх трендів Європейського Союзу та окреслено можливості їх запровадження в освітній простір України. Акцентовано увагу на тому, що європейські освітні тренди ґрунтуються на гуманістичних, демократичних та інклюзивних цінностях, спрямованих на розвиток особистості, формування ключових компетентностей і забезпечення навчання впродовж життя. Обґрунтовано значущість аксіологічного підходу як методологічної основи дослідження освітніх трансформацій. Проаналізовано провідні освітні тренди Європейського Союзу, зокрема компетентнісний підхід, цифровізацію освіти, персоналізацію навчання та посилення громадянської освіти. Визначено можливості й обмеження адаптації європейського досвіду в українських умовах з урахуванням соціокультурних, інституційних і нормативно-правових чинників. Окреслено перспективні напрями інтеграції ціннісно орієнтованих освітніх практик Європейського Союзу в процес модернізації національної системи освіти України.

Ключові слова: ціннісні орієнтири; освітні тренди; Європейський Союз; аксіологічний підхід; компетентнісний підхід; цифровізація освіти; розвиток особистості; адаптація освітнього досвіду; освіта України.

Abstract. An analysis of the value orientations of contemporary educational trends in the European Union has been conducted, and the possibilities for their implementation in the educational space of Ukraine have been outlined. Emphasis is placed on the fact that European educational trends are based on humanistic, democratic, and inclusive values aimed at personal development, the formation of key competencies, and the provision of lifelong learning. The significance of the

axiological approach as a methodological basis for the study of educational transformations is substantiated. The leading educational trends in the European Union are analyzed, in particular the competence-based approach, the digitization of education, the personalization of learning, and the strengthening of civic education. The possibilities and limitations of adapting European experience to Ukrainian conditions are identified, taking into account sociocultural, institutional, and regulatory factors. Promising directions for the integration of value-oriented educational practices of the European Union into the process of modernizing the national education system of Ukraine are outlined.

Keywords: value orientations; educational trends; European Union; axiological approach; competency-based approach; digitization of education; personal development; adaptation of educational experience; education in Ukraine.

Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується глибокими трансформаційними процесами, зумовленими євроінтеграційним курсом держави, воєнними викликами та необхідністю післявоєнного відновлення. У цих умовах освіта постає не лише як соціальний інститут, що забезпечує підготовку фахівців, а й як стратегічний ресурс збереження та трансляції цінностей, формування громадянської відповідальності та розвитку людського потенціалу. Як зазначають В. Кремень, В. Луговий, П. Саух та ін., модернізація системи освіти України в умовах воєнного стану передбачає переосмислення її ціннісних засад відповідно до європейських орієнтирів [1].

Європейський Союз розглядає освіту як ключовий чинник сталого розвитку, соціальної згуртованості та демократичного поступу, що знаходить відображення у сучасних освітніх трендах, зорієнтованих на людину, її гідність, свободу вибору та здатність до навчання впродовж життя. Дослідники підкреслюють, що освітні тренди ЄС ґрунтуються на гуманістичних і демократичних цінностях, які виступають смисловим ядром освітньої політики та визначають напрями її розвитку [3; 4]. У цьому контексті цінності постають не як декларативний елемент, а як концептуальна основа формування освітніх стратегій і практик.

Філософсько-педагогічний вимір проблеми дозволяє осмислити освіту як простір смислотворення та особистісного розвитку. У працях Н. Дічек, П. Сауха, А. Загородньої акцентується увага на ролі цінностей у становленні особистості та націєтворчих процесах, що є особливо актуальним для України в умовах сучасних соціокультурних викликів [2]. Водночас, за переконанням В. Кременя, М. Гальченка, В. Ільїна, саме ціннісно зорієнтована освіта забезпечує гармонійний розвиток особистості, поєднання знань, творчості та відповідальності [5].

Актуальність дослідження також зумовлена активною цифровою трансформацією суспільства, що впливає на зміст і форми освіти, актуалізує

питання розвитку цифрових і громадянських компетентностей, академічної доброчесності та якості освітніх послуг [7; 11]. У наукових працях наголошується, що цифровізація освіти вимагає не лише технологічних змін, а й переосмислення ціннісних орієнтирів освітнього процесу [6; 12]. У цьому зв'язку особливої наукової та практичної значущості набуває аналіз ціннісних орієнтирів освітніх трендів Європейського Союзу та визначення можливостей їх упровадження в освітній простір України з урахуванням національних, соціокультурних та інституційних особливостей.

Мета дослідження полягає в аналізі ціннісних орієнтирів сучасних освітніх трендів Європейського Союзу та обґрунтуванні можливостей їх упровадження в Україні. Завдання: проаналізувати ціннісні засади освітніх трендів Європейського Союзу; визначити провідні освітні тренди ЄС у контексті розвитку особистості; окреслити можливості та обмеження адаптації європейського освітнього досвіду в Україні.

Дослідження освітніх трендів Європейського Союзу та їх ціннісних орієнтирів привертає увагу як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Основні наукові здобутки в цій сфері охоплюють питання інтеграційних процесів у системі освіти ЄС, стратегічних пріоритетів та інноваційних практик, що формують сучасний європейський освітній контекст. У працях (О. Локшина, С. Сисоева, О. Глушко, А. Джурило, С. Кравченко, О. Максименко, Н. Нікольська, О. Шпарик) простежується комплексний огляд освітніх трансформацій в ЄС із виділенням ключових трендів, таких як компетентнісний підхід, цифровізація освіти, персоналізація навчання та розвиток громадянських компетентностей, що реалізуються в рамках інтеграційних процесів [3]. Означені тренди визначають не лише організаційно-структурні зміни, але й ціннісні орієнтири, які закладають основу для освітньої політики спрямованості на розвиток особистості, інтеграцію демократичних цінностей та культурну різноманітність (О. Локшина, С. Сисоева, І. Борисенко, Д. Вороніна-Пригодій, О. Глушко, А. Джурило, С. Кравченко, О. Шпарик) [4].

Ціннісні орієнтири сучасної освіти відображаються також у дослідженнях філософсько-педагогічного характеру. Так, Н. Дічек, П. Саух, А. Загородня розглядають освітній процес через призму націєтворення та смислотворення, підкреслюючи значущість морально-ціннісного виховання у формуванні громадянської ідентичності та самоусвідомлення особистості [2]. У цьому контексті цінності виступають не окремою категорією, а інтегрованим елементом, що пронизує освітній дискурс, окреслюючи горизонти розвитку як дітей, так і дорослих.

Українські науковці також звертають увагу на потребу переосмислення змісту і цілей освіти в сучасних умовах. В. Кремень, В. Луговий, П. Саух, І. Драч,

О. Слюсаренко, Ю. Скиба, О. Жабенко, С. Калашнікова, Ж. Таланова, О. Петроє, О. Оржель, І. Регейло, М. Набок. у науково-аналітичній доповіді розглядають виклики та відповіді системи вищої освіти України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення, наголошуючи на важливості інтеграції європейських освітніх підходів для забезпечення конкурентоспроможності, інноваційності та соціальної відповідальності освітніх установ [1]. Питання якості, гарантування стандартів і розвитку системи забезпечення якості освіти, що відображено у працях (О. Воробйова, В. Луговий, О. Паламарчук, О. Слюсаренко, Ж. Таланова, В. Ткаченко також є частиною ширшого наукового дискурсу про адаптацію європейських практик в Україні [10].

У дослідженнях В. Кременя, Н. Ничкало, Л. Лук'янової, Н. Лазаренко висвітлюється важливість цифрових компетентностей як невід'ємної складової сучасної освіти, що тісно пов'язана з європейськими освітніми пріоритетами та цінностями, орієнтованими на інноваційний розвиток суспільства [9]. Однак, попри значні здобутки в описі технологічних та організаційних аспектів цифровізації, недостатньо розроблені питання про ціннісну основу таких змін – зокрема, як цифрові тренди впливають на мотивацію, автономію та морально-етичну культуру учасників освітнього процесу.

У зарубіжній літературі також акцентується увага на важливості ціннісних компонентів освіти, які забезпечують розвиток демократичного громадянства, соціальної відповідальності та інклюзивності. Проте відсутність у доступних джерелах комплексного порівняння ціннісних орієнтирів, що підкреслюють не лише загальні ідеї, а й їхню реалізацію в конкретних освітніх політиках ЄС, створює простір для подальших наукових пошуків. Аналіз наукової літератури з теми дослідження також виявляє, що процеси адаптації європейського досвіду в Україні наразі залишаються частково фрагментованими: здебільшого вони охоплюють структурні та технологічні зміни, але менш системно враховують ціннісні орієнтири, що лежать в основі цих змін. Існує потреба у теоретичному узагальненні ціннісної природи освітніх трендів ЄС та емпіричному дослідженні механізмів їхньої реалізації в українських умовах.

Переконаливим є погляд знаних авторитетів (І. Бех, Н. Дічек, В. Засенко, В. Камишин, В. Кремень, В. Луговий, Л. Лук'янова, О. Ляшенко, Н. Ничкало, В. Панок, В. Радкевич, П. Саух, С. Сисоєва, М. Слюсаревський, О. Топузов та ін.), що методологічну основу дослідження становить сукупність взаємопов'язаних наукових підходів, що забезпечують цілісне осмислення ціннісних орієнтирів освітніх трендів Європейського Союзу та можливостей їх упровадження в освітній простір України. Застосування зазначених підходів дає змогу комплексно проаналізувати як змістовні, так і організаційно-практичні аспекти сучасних освітніх трансформацій у контексті євроінтеграційних процесів.

Є впевненість у тому, що провідним у дослідженні є аксіологічний підхід, який дозволяє розглядати освітні тренди Європейського Союзу крізь призму цінностей, що визначають смислові орієнтири освітньої політики та практики. У межах цього підходу освіта осмислюється як простір формування гуманістичних, демократичних і громадянських цінностей, орієнтованих на розвиток особистості, її відповідальності та здатності до самореалізації. Аксіологічний підхід забезпечує виявлення ціннісного підґрунтя таких освітніх трендів, як інклюзивність, навчання впродовж життя, академічна свобода та соціальна згуртованість [1; 2].

Не можна не зважати на те, що системний підхід використано з метою аналізу освіти як цілісної, багаторівневої системи, що функціонує у взаємодії з соціальними, культурними, економічними та політичними чинниками. Застосування цього підходу дає змогу розглядати освітні тренди Європейського Союзу не ізольовано, а у взаємозв'язку зі стратегіями розвитку суспільства, інституційними механізмами та нормативно-правовими засадами. Системний підхід сприяє виявленню структурних і функціональних особливостей адаптації європейського освітнього досвіду в Україні з урахуванням національної специфіки [3; 4].

Доведено, що компетентнісний підхід застосовується для аналізу змістових трансформацій освіти, спрямованих на формування ключових компетентностей, необхідних для успішної життєдіяльності в сучасному суспільстві. У межах цього підходу особлива увага приділяється розвитку громадянських, соціальних, цифрових і міжкультурних компетентностей як важливих складових ціннісно орієнтованої освіти. Компетентнісний підхід дозволяє оцінити відповідність освітніх трендів Європейського Союзу потребам розвитку особистості та можливості їх упровадження в українському освітньому просторі [9].

Є очевидним, що порівняльний підхід забезпечує зіставлення європейських і національних освітніх практик з метою виявлення спільних і відмінних рис, а також потенційних напрямів адаптації освітніх трендів ЄС в Україні. Його застосування дає змогу проаналізувати рівень відповідності національної освітньої політики європейським ціннісним орієнтирам, визначити інституційні та соціокультурні обмеження впровадження європейського досвіду, а також окреслити перспективні шляхи його інтеграції в національну систему освіти [4; 10]. Поєднання аксіологічного, системного, компетентнісного та порівняльного підходів забезпечує наукову обґрунтованість і комплексність дослідження, дозволяє глибше розкрити ціннісні орієнтири освітніх трендів Європейського Союзу та визначити можливості їх ефективного впровадження в освітній простір України.

Результати дослідження підтверджують справедливність твердження, що освітня політика ЄС формується на основі системи базових цінностей, які

визначають стратегічні напрями розвитку освіти та зміст сучасних освітніх трендів, цінності виступають смисловим ядром європейського освітнього простору, забезпечуючи єдність цілей, принципів і практик у країнах ЄС та сприяючи гармонійному розвитку особистості в умовах соціальних і технологічних трансформацій. Однією з ключових цінностей освітньої політики ЄС є людська гідність і права людини, що розглядаються як фундамент освітнього процесу. Освіта орієнтується на повагу до особистості, її унікальності, свободи вибору та самовираження, що знаходить відображення в орієнтації на індивідуальні освітні траєкторії, студентоцентроване навчання та підтримку особистісного розвитку. Зазначена цінність безпосередньо пов'язана з такими освітніми трендами, як персоналізація навчання, розвиток критичного мислення та формування автономії здобувачів освіти [4].

Можна з упевненістю сказати, що важливим ціннісним орієнтиром освітніх трендів ЄС є демократичні принципи та інклюзія, що передбачають рівний доступ до якісної освіти незалежно від соціального статусу, культурного походження, фізичних можливостей чи інших особливостей. Інклюзивна освіта розглядається як інструмент соціальної згуртованості та забезпечення справедливості, що актуалізує розвиток відповідних освітніх практик, спрямованих на подолання нерівності та дискримінації. У цьому контексті освітні тренди ЄС орієнтовані на розширення можливостей участі всіх груп населення в освітньому процесі, розвиток громадянської активності та культури діалогу [3].

У цьому аспекті варто взяти до уваги, що академічна свобода і відповідальність посідають особливе місце серед цінностей європейської освіти. Вони забезпечують умови для вільного наукового пошуку, інноваційної діяльності та критичного осмислення знань, водночас передбачаючи високий рівень академічної доброчесності та соціальної відповідальності учасників освітнього процесу. Академічна свобода і відповідальність безпосередньо пов'язана з такими сучасними трендами, як автономія закладів освіти, розвиток дослідницької культури та забезпечення якості освіти [10]. Значущим ціннісним орієнтиром освітніх трендів Європейського Союзу є навчання впродовж життя, яке розглядається як необхідна умова професійної мобільності, соціальної адаптації та особистісного саморозвитку. Освіта перестає бути обмеженою певним віковим етапом і набуває безперервного характеру, що зумовлює розвиток гнучких освітніх програм, неформальної та інформальної освіти, а також цифрових форматів навчання. Зазначена цінність визначає спрямованість освітніх систем ЄС на підтримку самонавчання та постійного оновлення компетентностей.

Вдалося з'ясувати, що в контексті цифрової трансформації суспільства особливої ваги набувають цифрова та громадянська компетентності як ціннісні

орієнтири сучасної освіти. Формування цифрової компетентності передбачає не лише оволодіння технологічними навичками, а й розвиток відповідального ставлення до використання цифрових ресурсів, критичного мислення та інформаційної культури [7]. Водночас громадянська компетентність спрямована на виховання активної, соціально відповідальної особистості, здатної до участі в демократичних процесах і розбудові громадянського суспільства. Цифрова та громадянська компетентності є складовими ключових освітніх трендів ЄС і відображають ціннісний вимір цифровізації освіти [9]. Ціннісні орієнтири освітніх трендів Європейського Союзу перебувають у тісному взаємозв'язку з сучасними освітніми трансформаціями та визначають їхній гуманістичний і соціально орієнтований характер. Саме інтеграція зазначених цінностей у зміст і практику освіти забезпечує її спрямованість на розвиток особистості, зміцнення демократичних засад і підвищення якості освітніх систем, що є важливим орієнтиром для подальшої адаптації європейського досвіду в Україні.

Матеріали здійсненого дослідження дозволяють стверджувати, що сучасні освітні тренди Європейського Союзу спрямовані на всебічний розвиток особистості, здатної до самореалізації, відповідального громадянського вибору та безперервного професійного зростання. У центрі європейського освітнього дискурсу перебуває людина як активний суб'єкт освітнього процесу, що зумовлює трансформацію цілей, змісту й організації навчання відповідно до ціннісних орієнтирів гуманістичної освіти. Провідним освітнім трендом ЄС є компетентнісний підхід, який орієнтує освітні системи на формування здатності особистості ефективно застосовувати знання, уміння та ціннісні установки в реальних життєвих ситуаціях. У межах цього підходу освіта розглядається не лише як процес засвоєння інформації, а як простір розвитку критичного мислення, креативності, комунікативних і соціальних компетентностей. Компетентнісний підхід забезпечує інтеграцію когнітивного, діяльнісного та ціннісного компонентів навчання, що сприяє формуванню цілісної, автономної та відповідальної особистості [3].

Зібраний і проаналізований фактичний матеріал дозволяє стверджувати, що важливим напрямом розвитку європейської освіти є персоналізація навчання та формування індивідуальних освітніх траєкторій, які враховують освітні потреби, інтереси та можливості кожного здобувача освіти. Такий підхід сприяє підвищенню мотивації до навчання, розвитку саморефлексії та відповідальності за власний освітній шлях. Персоналізація навчання передбачає гнучкість освітніх програм, використання різноманітних форм і методів навчання, а також активну участь здобувачів освіти у плануванні й оцінюванні результатів власної освітньої діяльності.

Як уже підкреслювалося раніше, цифровізація освіти виступає не лише технологічним, а й ціннісно-смісловим трендом, що змінює уявлення про навчання, комунікацію та пізнання. Використання цифрових інструментів розширює доступ до освіти, сприяє розвитку навичок самостійного навчання та критичного аналізу інформації [7]. Водночас цифровізація актуалізує формування нових освітніх смислів, пов'язаних із відповідальним використанням цифрових ресурсів, дотриманням етичних норм і забезпеченням академічної доброчесності. У цьому контексті цифрова компетентність розглядається як складова особистісного розвитку та соціальної адаптації в сучасному суспільстві [9].

Особливу роль у європейському освітньому просторі відіграє освіта як чинник формування соціально відповідальної особистості. Освітні тренди ЄС орієнтовані на виховання активного громадянина, здатного до участі в демократичних процесах, міжкультурного діалогу та розв'язання соціальних проблем. Через інтеграцію громадянської освіти, волонтерських ініціатив і проектної діяльності освіта сприяє розвитку почуття відповідальності за власні рішення та суспільний добробут. Такий підхід підсилює взаємозв'язок між особистісним розвитком і соціальними цінностями, формуючи підґрунтя для сталого розвитку суспільства [2; 4]. Освітні тренди Європейського Союзу в контексті розвитку особистості відображають цілісне бачення освіти як простору смислотворення, самореалізації та соціальної відповідальності. Поєднання компетентнісного підходу, персоналізації навчання, цифровізації та громадянського виховання забезпечує формування особистості, здатної до адаптації в умовах невизначеності та активної участі в сучасному європейському соціокультурному просторі.

Процес адаптації освітніх трендів Європейського Союзу в Україні відбувається на тлі глибоких соціальних, політичних та культурних змін. Сучасна українська освітня система переживає інтенсивну трансформацію, спрямовану на впровадження інновацій, підвищення якості освіти та наближення до європейських стандартів. Однак реальна інтеграція європейських практик потребує не лише нормативного врегулювання, а й усвідомлення ціннісних орієнтирів, що лежать в основі таких трендів.

Українська система освіти останніми роками здійснює значні зміни, спрямовані на розбудову інклюзивної, конкурентоспроможної та якісної освітньої сфери. На рівні вищої освіти реалізуються реформи, спрямовані на відповідність європейським стандартам, зокрема щодо структури освітніх програм, забезпечення академічної автономії навчальних закладів та розвитку науково-дослідної діяльності. Водночас середня та професійна освіта дедалі активніше впроваджують моделі навчання, орієнтовані на компетентності,

цифрові навички та практичну спрямованість. Однак трансформації в освіті часто залишаються фрагментарними, що обмежує їхню ефективність. Відсутність системної підтримки та достатнього фінансування може гальмувати впровадження нових трендів у повному обсязі.

Національні освітні реформи спрямовані на інтеграцію європейських підходів, зокрема через впровадження компетентнісного підходу, розвиток інклюзивної освіти, підтримку академічної автономії та впровадження цифрових технологій у навчальний процес. Означені кроки частково відображають ціннісні орієнтири Європейського Союзу, зокрема повагу до людської гідності, демократичні принципи та прагнення до навчання впродовж життя. Разом з тим, у практичній реалізації реформ інколи відсутнє достатнє осмислення саме ціннісної складової, що може призводити до формального впровадження технологій без належної уваги до їх смислового наповнення, що зокрема, стосується питань академічної свободи та відповідальності, де нормативні зміни ще не завжди супроводжуються культурними змінами в поведінці учасників освітнього процесу.

Одним із ключових обмежень є інституційні бар'єри, пов'язані з неоднорідністю рівня готовності закладів освіти до змін, відсутністю єдиного механізму координації впровадження інновацій та недостатнім рівнем ресурсного забезпечення. Недостатня кількість кваліфікованих кадрів, які володіють сучасними педагогічними та цифровими компетентностями, також ускладнює реалізацію європейських трендів на практиці. Культурні бар'єри можуть проявлятися у спротиві змінам традиційних підходів до навчання та виховання. Трансформація ціннісних уявлень про роль освіти, автономію та інклюзію потребує не лише нормативних змін, а й глибокої педагогічної та управлінської рефлексії. Соціальні бар'єри пов'язані з нерівністю доступу до якісної освіти між регіонами, соціальними групами та типами закладів освіти, що може призводити до того, що впровадження сучасних трендів відбувається не рівномірно, створюючи диференційовані можливості для здобувачів освіти.

Незважаючи на виклики, Україна має значний потенціал для інтеграції освітніх трендів ЄС. Українська освітня спільнота активно працює над модернізацією освітніх програм, впровадженням нових педагогічних підходів та розвитком цифрової інфраструктури. Наявність потужної академічної спільноти, зацікавленої в європейській інтеграції, створює умови для обміну досвідом та запозичення найкращих практик. Крім того, є підстави для розвитку механізмів міжнародного партнерства, що сприятиме адаптації європейських стандартів якості освіти та підтримці професійного розвитку педагогів. Експериментальні майданчики, міжнародні проєкти та участь у європейських програмах освіти та мобільності відкривають додаткові можливості для впровадження трендів,

орієнтованих на розвиток особистості та суспільства. Попри існуючі бар'єри, можливості впровадження освітніх трендів ЄС в Україні є значними й потребують системної політики, що поєднує нормативні зміни, підтримку інституційної спроможності та поширення ціннісних орієнтирів у практиці освіти.

Проведене дослідження дало можливість сформулювати такі висновки:

1. З'ясовано ціннісні засади освітніх трендів Європейського Союзу, що визначають стратегічні орієнтири сучасної освітньої політики. Установлено, що вона ґрунтується на системі базових цінностей, серед яких провідними є повага до людської гідності й прав людини, демократичні принципи, інклюзія, академічна свобода та відповідальність, ідея навчання впродовж життя, розвиток цифрової й громадянської компетентностей.

2. Виявлено взаємозв'язок ціннісних орієнтирів із провідними освітніми трендами ЄС, що знаходить своє практичне втілення в утвердженні компетентнісного підходу, персоналізації освітнього процесу, цифровізації освіти та посиленні її ролі у формуванні соціально відповідальної особистості. Доведено, що в європейському освітньому просторі освіта розглядається не лише як засіб професійної підготовки, а як ключовий чинник розвитку особистості, громадянського суспільства та сталого розвитку.

3. Обґрунтовано необхідність ціннісно вмотивованої адаптації освітніх трендів ЄС в Україні, що передбачає не механічне запозичення окремих практик, а їх узгодження з національними традиціями, культурними особливостями та реаліями функціонування української освітньої системи. Встановлено, що поряд із позитивними зрушеннями у сфері освітніх реформ зберігаються інституційні, соціальні та культурні бар'єри, які ускладнюють повноцінну інтеграцію європейського досвіду.

4. Підтверджено методологічну значущість ціннісного підходу як основи адаптації освітніх трендів Європейського Союзу в Україні, що забезпечує гуманістичну спрямованість освітніх трансформацій, їх відповідність потребам особистісного розвитку та суспільного поступу в умовах європейської інтеграції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вища освіта України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення: виклики і відповіді: науково-аналітична доповідь / В. Г. Кремень, В. І. Луговий, П. Ю. Саух, І. І. Драч, О. М. Слюсаренко, Ю. А. Скиба, О. В. Жабенко, С. А. Калашнікова, Ж. В. Таланова, О. М. Петроє, О. Ю. Оржель, І. Ю. Регейло, М. В. Набок; за заг. ред. В. Г. Кременя. Київ: Педагогічна думка, 2023. 172с. DOI: <https://doi.org/10.37472/NAES-IHED-2023>
2. Дічек Н., Саух П., Загородня А. Філософсько-педагогічна думка України: аспекти ретроаналізу націєтворення : монографія /за наук. ред. проф. Н. П. Дічек. Київ : Педагогічна думка, 2025. 311 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-764-0-2025-311>

3. Інноваційні тренди, практики і технології загальної середньої освіти в європейському та північноамериканському регіонах : монографія [Електронне видання] / О. І. Локшина, С. О. Сисоєва, О. З. Глушко, А. П. Джурило, С. М. Кравченко, О. О. Максименко, Н. В. Нікольська, О. М. Шпарик ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки НАПН України ; наук. ред. Локшина Олена Ігорівна. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2024. 351 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-983-483-6-2024-251>
4. Інтеграційні процеси у галузі освіти в Європейському Союзі: стратегічні пріоритети, сутнісні характеристики та інноваційні практики [Електронне видання] : аналітичні матеріали (препринт) / О. Локшина, С. Сисоєва, І. Борисенко, Д. Вороніна-Пригодій, О. Глушко, А. Джурило, С. Кравченко, О. Шпарик ; [наук. ред. Локшина Олена Ігорівна] ; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : [Б. в.], 2025. 134 с. DOI: <https://doi.org/10.32405/978-966-644-804-3-2025-257>
5. Кремень В. Г., Гальченко М. С., Ільїн В. В. Філософія як засіб розвитку дитини: обдарованість, знання, творчість : навчальний посібник Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023. 104 с.
6. Листопад О. А., Мардарова І. К. Формування професійно-педагогічного світогляду майбутніх вихователів. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки, 2022, Вип. 1 (48) С. 46–55. DOI: <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2022-1-48-46-55>
7. Листопад О. А., Мардарова І. К., Листопад Н. Л. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій та їх інтеграція в освітню практику: історичний контекст і сучасні тенденції. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки. 2025. Вип. 2. № 58. С. 259–272. DOI: <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2025-2-58-259-272>
8. Листопад О., Мардарова І., Листопад Н. Педагогічна підтримка сталого професійно-творчого саморозвитку майбутніх педагогів. Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Серія: Філософія. Педагогіка, 2025. № 1 (8), С. 105–111. DOI: <https://doi.org/10.54891/2786-7013-2025-1-12>
9. Освіта для цифрової трансформації суспільства / Edukacja dla cyfrowej transformacji społeczeństwa / Education for digital transformation of society : монографія. У 2 т. Т. 1 ; за наук. ред. В. Кременя, Н. Ничкало, Л. Лук'янової, Н. Лазаренко. Київ : ТОВ «Юрка Любченка», 2024. 526 с.
10. Розвиток систем забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти в контексті стійкого розвитку: монографія / О. Воробйова, В. Луговий, О. Паламарчук, О. Слюсаренко, Ж. Таланова, В. Ткаченко; за ред. В. Лугового, Ж. Таланової. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2024. 92 с. DOI: <https://doi.org/10.31874/978-617-7486-44-1-2024>
11. Lystopad O, Mardarova I., Kniazheva I, Kudriavtseva O. Formation of the Operational Skills of Using Information and Communication Technologies in the Professional Activity of a Future Pedagogue. Arab World English Journal (AWEJ) Special Issue on CALL Number 9. July 2023 P.320–339. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/call9.22>
12. Semeniako Y., Mardarova I., Lystopad O., Rybak O., Samoilenko V. & Hrechanovska O. Strengthening students' proficiency in digital technologies and the SMART society. Revista Românească pentru Educație Multidimensională, 2024. 16 (1), 608–622. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/16.1/840>

Наукове видання

**КУЛЬТУРА, НАУКА, ОСВІТА:
СМИСЛОЖИТТЄВІ ЦІННОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

**МАТЕРІАЛИ
VII Міжнародної міжгалузевої
науково-практичної онлайн-конференції
25–31 березня 2026 року**

Упорядники:
Л. І. Ткаченко, В. М. Шульга

Відповідальність за достовірність матеріалів конференції
несуть автори публікацій

Підписано до опублікування: 15 квітня 2026 року.
Умов.-друк. арк. 201,81. Електронне видання.
Зам. № 0204

Видавництво Інститут обдарованої дитини НАПН України
вул. Січових Стрільців, 52-Д, м. Київ, 04053
тел./факс.: (044) 481-27-27
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру серія
ДК № 6081 від 14.03.2018 р.